

การจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

The Development of Eco – Friendly Tourism at Mae-Jam Community, Muang in Lampang Province

ดาวเดือน อินต๊ะ¹ จิรายุ ผาสุข² พิมพ์พิศา จันทรมณี³ และ Janak Nandan Pandey⁴

Received: 17.02.2023, Revised: 28.03.2023, Accepted: 20.04.2023

บทคัดย่อ

การวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว งานวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 23 คน และ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ มีการตั้งกฎระเบียบชั่วคราวสำหรับเขตผ่อนปรนให้มีการท่องเที่ยว โดยมีการสร้างกฎระเบียบ เกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ส่วนศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ให้ความเห็นว่า มีระบบการจัดการ และแผนป้องกันความเสี่ยง ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บุคลากรผู้ให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.19) รองลงมา สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.15) การบริการ ($\bar{X}$ = 4.13) กิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.12) ความปลอดภัย ($\bar{X}$ = 4.09) และการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.07) ส่วนแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ควรพัฒนา ได้แก่ การจัดการขยะ การอนุรักษ์ระบบนิเวศทางธรรมชาติโดยรอบ การพัฒนาที่พักแรมและร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในพื้นที่ส่วนกลางเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาทักษะการบริการของบุคคลกร และการมีศูนย์บริการข้อมูลและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การจัดการ, การท่องเที่ยว, การเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

^{1,2,4} อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี ลำปาง อีเมล: nong_law@hotmail.com

³ อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล: nong_law@hotmail.com

The Development of Eco – Friendly Tourism at Mae-Jam Community, Muang in Lampang Province

Daoduean Inteacha¹ Jirayu Phasook² Pimpisa chanmanee³ and Janak Nandan Pandey⁴
Received: 17.02.2023, Revised: 28.03.2023, Accepted: 20.04.2023

Abstract

This research aims to develop environmentally friendly tourism management at Mae Chaem Village Muang Pan District, Lampang Province. The objectives are 1) to study the context and potential of tourism management 2) to present guidelines for tourism management. Qualitative and quantitative research methods were used for this research, interviews with 23 relevant people was conducted for this research. Data was collected from 400 tourists using questionnaires as a research tool. Qualitative Data obtained from interviews was analyzed which was obtained through content from interviewers. Descriptive analysis was performed including frequency, percentage, mean and standard deviation. The results from interviews showed that government agencies, private sector and operators have set up temporary regulations for the tourism relief zone by creating rules regarding the safety of tourists or visitors. As for the satisfaction of tourists it was found that it was high at a level ($\bar{X}$ = 4.13), satisfaction for service personnel ($\bar{X}$ = 4.19), followed by tourism attractions ($\bar{X}$ = 4.15), services ($\bar{X}$ = 4.13), recreational and tourism activities ($\bar{X}$ = 4.12), safety ($\bar{X}$ = 4.09) and environmental management. ($\bar{X}$ = 4.07). As for the development of tourism management, it should be developed with focus on factors such as waste management and conservation of the surrounding natural ecosystems. Development of hotels and restaurants with basic should be pursued to cater to tourists. Personnel service skill development and the presence of information centers and assistance to tourists is essential for tourism management.

Keywords: Management, Tourism, Environmental friendliness

^{1,2,4} Faculty of International Business Administration, Lampang Inter-Tech College Email: nong_law@hotmail.com

³ School of Business and Communication Arts. University of Phayao Email: nong_law@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหลายประเทศให้มีสภาพคล่อง ซึ่งหนึ่งในประเทศที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลักคือประเทศไทยที่สามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลต่อปี ด้วยเหตุนี้ทำให้ประเทศไทยตระหนักได้ถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการรักษาเสถียรภาพของประเทศและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้มีสภาพคล่อง (คณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559) โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนคิดเป็น 12.92% ของไตรมาสแรกในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอันดับต้นๆ ของประเทศไทยคือจังหวัดลำปางและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดลำปางมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวคิดเป็น 72.41% ของจังหวัดในภาคเหนือ สามารถสร้างรายได้ในไตรมาสแรกถึง 6866.76 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) อีกทั้งนโยบายในการพัฒนาบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย โดยกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ที่พัก สาธารณสุขพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การเสนอวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีความยั่งยืน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2561) โดยการท่องเที่ยวชุมชนนับว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งที่มีความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งหากได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องทิศทาง โดยอยู่บนหลักของความยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จะนำไปสู่ผลในเชิงบวกหลายประการ เช่น ทำให้ชุมชนเกิดศักดิ์ศรี คงความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เกิดความหวงแหนในทรัพยากรชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในวิถีรากเหง้าของตน และสามารถขยายไปถึงการพิทักษ์ปกป้องสิทธิของคนและชุมชนมากขึ้น นับเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้อีกรูปแบบหนึ่ง สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชน การอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนได้ (สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2561)

หมู่บ้านแม่แจ่ม ตั้งอยู่ในตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง หมู่บ้านมีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี ชาวบ้านประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 3 ชนเผ่า คือ เผ่าเย้า เผ่าลาหู่ (มุเซอ) และเผ่าพื้นเมือง บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นไม้สักหรือไม้เนื้อแข็งที่มีความสวยงามและทนทาน หมู่บ้านมีภูเขาโอบล้อมมีแม่แจ่มไหลเย็นสบายตลอดปีอากาศจะค่อนข้างเย็นพอสมควรทำให้มีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี ชุมชนมีความเด่นในเรื่องของการผลิตเมล็ดกาแฟ ซึ่งด้านบนไร่กาแฟจะมีโรงคั่วกาแฟที่ชาวบ้านใช้งานอยู่เป็นประจำทุกวัน ชาวบ้านนิยมปลูกพืชเมืองหนาว ผลไม้เมืองหนาว เช่น ลูกพลับ สาลี่ อะโวคาโด เสาวรส ตามไหล่เขา ซึ่งจะมองเห็นได้ภายในหมู่บ้านและระหว่างทาง พืชที่นิยมปลูก ได้แก่ กาแฟ และสตอเบอรี่ บ้านแม่แจ่มมีกลุ่มชาติพันธุ์ 3 ชนเผ่า คือ เผ่าเย้า เผ่าลาหู่ (มุเซอ) และเผ่าพื้นเมืองเป็นชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่บนภูเขาสูงในพื้นที่ห่างไกลในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นชนเผ่าหนึ่งที่มี

มรดกทางวัฒนธรรมที่ดั่งามไม่แพ้กลุ่มชาติพันธุ์เผ่าอื่นๆ เช่น ภาษา การแต่งกาย วิธีการหาปลาแบบดั้งเดิม หัตถกรรม ศิลปะการแสดงและดนตรีซึ่งเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ได้แก่ การเป่าแคน และการเต้นจะคี่ (ปอยเตเว) เพื่อบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยที่องค์ความรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้ โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้มีการสืบทอด ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตบรรยากาชนบทและใช้ชีวิตแบบเนิบช้า ซึ่งในแต่ละปีจะมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วยการจัดงานกิจกรรมการท่องเที่ยว “ร่วมวิถี สามชนเผ่ากลางขุนเขา บ้านแม่แจ่ม” (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง, 2564) รวมทั้งมีภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้มาเยือนได้ร่วมลิ้มชิมรสอาหารพื้นบ้านขึ้นชื่อของชุมชนคนบ้านเมืองปาน จุดแข็งของชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นจุดเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งชุมชน “บ้านแม่แจ่ม” ยังเป็นพื้นที่ถิ่นอาศัยของประชาชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้มาอาศัยอยู่ในพื้นที่เล็กๆ ท่ามกลางขุนเขา มีสายน้ำไหลลดเลาะผ่านกลางชุมชน เพื่อช่วยในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ซึ่งชุมชน “บ้านแม่แจ่ม” ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี เหมาะอย่างยิ่งแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มีมนต์เสน่ห์ ด้วยภูมิประเทศอันโดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ (บุญทวรรณ วิงวอน และคณะ, 2565)

เมื่อมีการพัฒนาทางการท่องเที่ยวเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น หากไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยการนำทรัพยากรทางธรรมชาติมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดสภาวะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพโดยรอบถูกบั่นทอนความสมบูรณ์ลงที่ละน้อย หรืออาจถูกบั่นทอนลงอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดจากจำนวนนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนที่มีเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะมีผลมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น สิ่งก่อสร้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ปริมาณการทิ้งขยะลงในแหล่งท่องเที่ยวหรือการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ การใช้สารเคมี การรองรับนักท่องเที่ยวเกิดขีดความสามารถของพื้นที่ การให้บริการทางการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยสิ่งเหล่านี้ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมกับสภาวะสิ่งแวดล้อมเกิดความแปรปรวนจนถึงขั้นเสื่อมสภาพลงในที่สุด และเกิดความเสียหายต่อโครงสร้างความสมดุลของระบบนิเวศโดยรอบเป็นวงกว้างอย่างถาวร

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาในเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ที่สะท้อนถึงความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวและบริการของหมู่บ้านแม่แจ่ม โดยผลจากการศึกษานำมาใช้ในการพัฒนาในด้านการบริหารการท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการรูปแบบต่างๆ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพบริการทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ได้ให้หลักการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยต้องพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายจะต้องพิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นรวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวไปด้วย ได้แก่ ทรัพยากรทางท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว และการตลาดท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาท เป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับความนิยมมากในระดับสากล ในขณะที่การมีส่วนร่วมของชุมชนก็ได้รับการยอมรับมากขึ้นด้วยเช่นกัน ในปี 2545 องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (International Year of Ecotourism : IYE) จึงเกิดคำว่า Community Based Ecotourism : CBET การกำหนดหลักการหรือจุดยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของประเทศ จัดทำขึ้นปี พ.ศ. 2559-2563 (CBT Thailand) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับชุมชนเป็นหลักเพื่อให้เกิดการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวไปสู่เศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทย พัฒนาสู่สากลอย่างมีเอกภาพบนฐานการรักษา และจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างยั่งยืนสู่ชุมชนแห่งความสุข” (พจนา สอนศรี, 2546)

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว

โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวตาม แนวคิดของ Dickman (Dickman, 1996) กล่าวว่า สิ่งที่ต้องดูใจ จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติเทศกาลต่างๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดังและโดยทั่วไป สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่าหนึ่งอย่าง อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เช่น สถาปัตยกรรมที่น่าสนใจความเป็นมา ประวัติศาสตร์ ฯลฯ โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อม สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว การบริการ บุคลากรผู้ให้บริการ ความปลอดภัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และรูปแบบกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) คือ สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์พันธุ์หายากทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มี ลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือ สภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้ กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมีลักษณะเฉพาะ คือ เมื่อถูกทำลายแล้ว ก็จะหมดสภาพไปไม่สามารถฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมได้โดยง่ายหรือต้องใช้เวลานาน ในการฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม จึงต้องมีการดูแลรักษาทรัพยากรอย่างดี ทรัพยากร การท่องเที่ยวประเภทนี้มิได้เกิดขึ้นเพื่อการท่องเที่ยว แต่เป็นการนำการท่องเที่ยวเข้าไปผนวกกิจกรรมที่เกิดขึ้น จึงเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติเช่น เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก/แมลง ส่องสัตว์ เล่นน้ำตก เป็นต้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อความเพลิดเพลิน และนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

เทเวศ อร่ามเรือง (2551) การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด และการสงวนรักษา เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษย์ได้ใช้ตลอดไป อย่างไม่ขาดแคลน หรือมีปัญหาใดๆ โดยยึด หลักการอนุรักษ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ประหยัด และก่อให้เกิดผลเสีย ต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิชาชา ภูจินดา และ ณัฐฐิตา พัฒนเจริญ (2564, น. 301) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสะนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี การวิจัยนี้ถอบทเรียนการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสะนา พร้อมกับประเมินความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสะนา และเสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับชุมชนท่องเที่ยว เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในพื้นที่ 100 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ พบว่า ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวจะมีการห้ามมิให้นักท่องเที่ยวนำขยะมูลฝอยเข้ามาภายในชุมชน มีการคัดแยกขยะของร้านค้า รณรงค์ให้ใช้ใบตองเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานสนับสนุนการรักษาความสะอาด มีการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก ใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ และรณรงค์การปลูกต้นไม้ผลสำเร็จของการดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณขยะลดลง มีการใช้ภาชนะที่ทำจากใบกาบหมาก และใบตอง มีการทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร ไม่มีการตัดต้นไม้ทำลายป่า เป็นต้น แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็น

มิตรกับชุมชนท่องเที่ยว จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาคีเครือข่าย นำเสนอด้านบวกของการดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น ทำบุญผ้าป่าขยะ ไม่ทิ้งขยะในชุมชนที่ทำให้ลดการทำลายสัตว์ป่า เป็นต้น

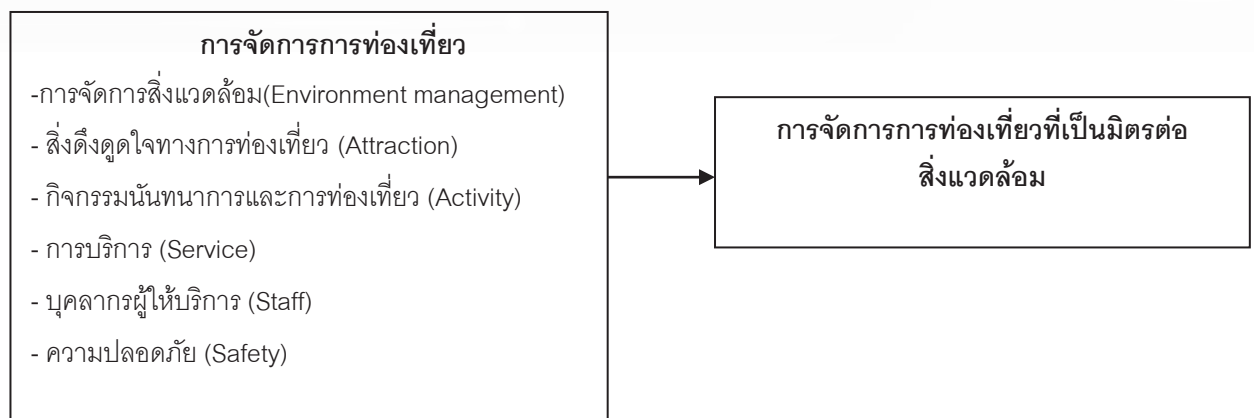
ภาวิณี หาญณรงค์ (2557, น. 34) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพโฮมสเตย์กระซังแพ เพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา โฮมสเตย์กระซังแพ ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า การเริ่มต้นทำธุรกิจโฮมสเตย์แบบกระซังแพนั้น เจ้าของหรือ ชาวประมงไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาโดยตรงในด้านการท่องเที่ยวหรือด้านที่พ่วงมา ไม่จำเป็นต้องสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวแต่แรก สามารถให้นักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้าน ก่อนได้แล้วจึงค่อยๆ สร้างที่พักแยกออกมาสำหรับนักท่องเที่ยวในภายหลังได้ต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ที่การสร้างที่พักค่าไม้ในการก่อสร้างมีราคาสูงมาก และอุปกรณ์ที่ใช้เป็นทุนลายน้ําก็ต้องใช้จำนวนมาก ซึ่งการขนย้ายอุปกรณ์ต่างๆ มาไว้ในทะเลนั้นมีราคาแพงมาก รวมไปถึงค่าแรงในการก่อสร้างที่เมื่อมาสร้างในทะเลแล้วค่าแรงจะแพงกว่าบนบกหลายเท่าตัวค่าใช้จ่ายที่สำคัญมากๆ ในการทำ โฮมสเตย์กระซังแพนั้นอยู่ที่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับไฟฟ้าและน้ำจืดในการอุปโภคบริโภค การจะทำธุรกิจโฮมสเตย์กระซังแพชาวประมงจะต้องสร้างความเป็นมิตรเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยวเปิด โอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมและเรียนรู้กับกิจกรรมต่างๆ ในวิถีของชาวประมง มีกิจกรรมนันทนาการบ้างเล็กน้อยไว้บริการนักท่องเที่ยว ส่วนด้านคุณภาพของโฮมสเตย์กระซังแพในตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า จุดเด่นของโฮมสเตย์กระซังแพจะอยู่ในแง่ของการมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม มีวิถีดั้งเดิมของท้องถิ่นที่ชัดเจนมาก เจ้าของบ้านมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีด้วยความที่เป็นธุรกิจของชาวบ้านชาวประมง จึงดูแลนักท่องเที่ยวเหมือนเป็นญาติเป็นคน รู้จักให้ความเป็นกันเองสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งตั้งอยู่ในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อม ที่ได้อยู่ท่ามกลางบรรยากาศของทะเล มีอาหารทะเลที่สดมากๆ จากกระซังทำให้โฮมสเตย์แต่ละแห่งได้คะแนนการประเมินในส่วนเหล่านี้ค่อนข้างสูงมากเห็นได้จากเกณฑ์ที่มีคะแนนสูงจัดว่าอยู่ในอันดับต้นๆ ของทุกโฮมสเตย์ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ด้านอัธยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและ สมาชิกในครัวเรือน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอาหาร และด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

นงลักษณ์ นามลทา (2556, น. 52) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรีสอร์ทเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า รีสอร์ทเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ (Eco Resort) นโยบายการประหยัด พลังงานและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเป็นที่ยอมรับอยู่ที่อำเภอหัวหินไม่ไกลจากกรุงเทพฯ การออกแบบและการตกแต่งรีสอร์ทเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ (Eco Resort) มีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์ความกลมกลืนกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิมเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ด้านราคามีระดับราคาห้องพักให้เลือกใช้บริการได้หลายระดับอัตราค่าบริการห้องพัก รวมถึงอาหารและ เครื่องดื่ม มีความเหมาะสมและการตั้งราคาสอดคล้องกับคุณภาพของรีสอร์ทเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ (Eco Resort)

วรรณจันทร์ สิงห์จาวลา และคณะ (2556, น. 45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการแนวทางพัฒนามาตรฐานที่พักแรมในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ด้านการบริการ ควรพัฒนาการบริการของบุคลากรที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้มีความสุภาพ อ่อนโยน มีความจริงใจและความซื่อสัตย์ต่องานบริการ ควรมีการฝึกทักษะของบุคลากรให้มีความพร้อมและศักยภาพในการให้บริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต้องมีมาตรฐาน รวมไปถึงต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติ

ด้านสิ่งแวดล้อม ควรปรับปรุงลักษณะของที่พักรวมให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติโดยรอบของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังที่พักแรมต้องการสัมผัสกับธรรมชาติ อีกทั้งผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เช่น การกำจัดสิ่งปฏิกูลไม่ให้มีสารพิษเจือปนลงไปในแหล่งน้ำธรรมชาติ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต้องมีการควบคุมนักท่องเที่ยวไม่ให้ส่งเสียงรบกวนโดยกำหนดเวลาใช้เสียง ภาครัฐควรมีหนังสือชี้แจงกฎระเบียบข้อบังคับของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีถึงขยะที่แยกของเสียแต่ละประเภทออกจากกัน อย่างเพียงพอต่อความต้องการ มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของที่พักรวม จัดกิจกรรมรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยผู้ประกอบการออกแบบโครงสร้างที่พักแรมให้มีความแข็งแรงคงทนภายใต้ข้อกำหนดของกรมเจ้าท่าหรือกรมอุทยานได้กำหนดเอาไว้ มีระบบเตือนภัย มีพนักงานปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยที่ผ่านการอบรมดูแลรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ควรมีอุปกรณ์ช่วยชีวิตที่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและมีไฟส่องสว่างตลอดทั้งคืน สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ต้องคำนึงถึงคือ อุปกรณ์ที่ชนิดต้องมีความพร้อมในการทำงานและไม่มีการเสียหาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยจะเลือกตัวแทนจากกลุ่ม หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 23 คน และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มนักท่องเที่ยว จากสถิตินักท่องเที่ยว จำนวน 2,997 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

การศึกษา จำนวน 400 คน โดยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% โดยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973: 727-728)

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การวิจัยแบบผสมผสาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยแบบสัมภาษณ์ ทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index = IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ 0.96

การวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยว โดยการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจที่มีต่อการบริการทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยวที่พักรวมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดระดับมาตราส่วนของคำตอบที่เป็นความคิดเห็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยประยุกต์การวัดคะแนนตามแบบมาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) เรียกว่า วิธีการประเมินแบบรวมค่า (Method of Summated Rating) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ โดยแบบสอบถามได้ทำการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของคอน บราท (Cronbach's alpha Coefficient) (Cronbach, L.J, 1951) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .894 (ซึ่งมีค่ามากกว่า .70) ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานแบบแผนขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเริ่มจากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ จำนวน 23 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อความเนื้อหาการสัมภาษณ์ โดยการนัดวันเวลาในการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม เก็บจากกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์แยกจากกัน โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ สถิติค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นจึงสังเคราะห์ผลเพื่อนำมาสรุป

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ

พบว่า บ้านแม่แจ่มได้มีการตั้งกฎระเบียบชั่วคราวสำหรับเขตผ่อนปรนให้มีการท่องเที่ยว โดยมีการสร้างกฎระเบียบ ในการให้บริการที่พักรวม เพื่อเป็นการจัดการควบคุมผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความปลอดภัย

ของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน แต่อย่างไรก็ตามกฎระเบียบต่างๆ อยู่ระหว่างการพัฒนาและร่างกฎหมายฉบับสมบูรณ์ เพื่อความมีประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ส่วนศักยภาพด้านศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า

1) ศักยภาพด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment management) ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีระดับศักยภาพในการจัดการสูง ได้แก่ มีระบบการจัดการและแผนป้องกันความเสี่ยงต่อการถูกทำลายของโครงสร้างความสมดุลระบบนิเวศจากมนุษย์ และการท่องเที่ยวของที่พักแรมได้ระดับคะแนนเฉลี่ยมีศักยภาพในการจัดการสูง มีการจัดการควบคุมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และมีระบบการจัดการขยะ การจัดการอากาศและเสียง การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง มีการจัดการ บริการที่มีความหลากหลายและมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้รับบริการและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

2) ศักยภาพด้านความดึงดูดใจ (Attraction) ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีระดับศักยภาพในการดึงดูดใจระดับสูง ได้แก่ มีระบบนิเวศโดยรอบที่ที่พักแรมมีความโดดเด่น สวยงาม และมีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ที่สามารถพบได้ยากหรือน้อยในประเทศไทย มีสภาพความสวยงามทางกายภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรทางธรรมชาติโดยรอบที่ที่พักแรม มีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นเฉพาะทางกายภาพของพื้นที่ และนอกจากนั้นยังมีกิจกรรมนันทนาการทางการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับธรรมชาติโดยตรงอีกด้วย

3) ศักยภาพด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว (Activity) ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีระดับศักยภาพการดึงดูดใจระดับสูง ได้แก่ มีจำนวนที่พักแรมเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้รับบริการ มีกิจกรรมนันทนาการที่มีความปลอดภัย เพียงพอต่อความต้องการ พร้อมทั้งยังมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์เพื่อให้บริการด้านการท่องเที่ยวด้วย

4) ศักยภาพด้านการบริการ (Service) ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีระดับศักยภาพการดึงดูดใจระดับสูง ได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่างๆ ในพื้นที่ส่วนกลางที่เพียงพอต่อความต้องการ และมีความปลอดภัยต่อให้บริการได้ พร้อมทั้งมีป้ายสื่อความหมาย หรืออุปกรณ์สื่อความหมายต่างๆ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เพียงพอต่อการให้บริการและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ในกรณีฉุกเฉินต่างๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะสำหรับผู้พิการ พร้อมทั้งยังมีภาครัฐให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการอย่างสม่ำเสมอ

5) ศักยภาพด้านบุคลากรผู้ให้บริการการท่องเที่ยว (Staff) ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีระดับศักยภาพการดึงดูดใจระดับสูง ได้แก่ มีความเสมอภาคในการให้บริการ มีความสุภาพ มีการแต่งกายอย่างเหมาะสม และความมีน้ำใจในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ และมีกระบวนการให้บริการที่มีลำดับขั้นตอนและเป็นระบบ เจ้าหน้าที่มีความรู้และทักษะในการช่วยเหลือผู้รับบริการในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุจากการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้แล้วยังมีความเข้าใจลักษณะความต้องการของผู้รับบริการและตอบสนองอย่างทันที่ด้วย

6) ศักยภาพด้านความปลอดภัย (Safety) ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีระดับศักยภาพการดึงดูดใจระดับสูง ได้แก่ ที่พักมีสภาพที่พร้อมใช้งาน และมีโครงสร้างที่แข็งแรง และมีหน่วยให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวตลอด 24 ชั่วโมง และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งมีจุดบริการการให้นกนักท่องเที่ยวหากต้องการความช่วยเหลือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

2.ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีสถานภาพโสดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.50 กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 ด้านการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.00 โดยอาชีพส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.50 มีรายได้อยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.50 โดยในด้านภูมิสำเนาพบว่านักท่องเที่ยวมีภูมิสำเนาอยู่จังหวัดลำปางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.00 ในส่วนนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดพบว่านักท่องเที่ยวมาจากจังหวัดลำพูนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.54

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

การจัดการการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	4.07	0.75	มาก
2. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	4.15	0.72	มาก
3. กิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว	4.12	0.71	มาก
4. การบริการ	4.13	0.73	มาก
5. บุคลากรผู้ให้บริการ	4.19	0.69	มาก
6. ความปลอดภัย	4.09	0.76	มาก
รวม	4.13	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านแม่แจ่ม จังหวัดลำปาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.13$) โดยสามารถอธิบายดังนี้

ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ (Staff) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}= 4.19$) โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานให้บริการ ($\bar{X}= 4.22$) รองลงมา เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานให้บริการ ($\bar{X}= 4.19$) และเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพในการให้บริการ ($\bar{X}= 4.16$)

ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}= 4.15$) โดยมีความสมบูรณ์และสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณหมู่บ้านแม่แจ่ม ($\bar{X}= 4.41$) รองลงมา ได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดี อากาศสดชื่น ของธรรมชาติโดยรอบที่พักแรม ($\bar{X}= 4.39$) และได้รับประทานอาหารจากวัตถุดิบที่ปลอดภัยสารพิษ ($\bar{X}= 4.20$)

ด้านการบริการ (Service) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.13) โดยมีโครงสร้างของที่พักรวมมีความปลอดภัย ($\bar{X}$ = 4.18) รองลงมา การเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติศรีลานนา มีความสะดวก ปลอดภัย และมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน ($\bar{X}$ = 4.16) มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีความสะดวก และปลอดภัย ($\bar{X}$ = 4.16) และการจัดสถานที่เพื่อใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 4.14)

ด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว (Activity) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12) โดยได้สนุกกับกิจกรรมนันทนาการที่มีความหลากหลายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.24) รองลงมา มีป้ายแสดงวิธีการใช้เครื่องเล่น หรือหนังสือคู่มืออธิบายการดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.20) และการเดินทางโดยเร็วไปยังที่พักมีความสะดวกสบาย ($\bar{X}$ = 4.12)

ด้านความปลอดภัย (Safety) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.09) โดยที่พักรวมมีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและสัตว์ป่า และด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.26) รองลงมา มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในบริเวณจุดเสี่ยงต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.14) และเจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน ($\bar{X}$ = 4.12)

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment management) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.07) โดย มีการกำหนดโซนพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม และประเภทของกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ ($\bar{X}$ = 4.09) รองลงมา ระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมหรือไม่ ($\bar{X}$ = 4.12) และกิจกรรมนันทนาการทางน้ำของที่พักมีการบริหารจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีรายละเอียด ดังนี้

แนวทางการพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment management) โดยแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ การจัดการขยะ การจัดการอากาศและเสียง การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมในการใช้เป็นโครงสร้างสิ่งปลูกสร้าง อีกทั้งการควบคุมคุณภาพของสิ่งแวดล้อม และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติบริเวณโดยรอบหมู่บ้าน นอกจากนี้ควรมีแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แนวทางการจัดการกิจกรรมนันทนาการทางท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว และการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยการใช้นวัตกรรมและวัตถุดิบจากชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) โดยแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ แนวทางการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางธรรมชาติโดยรอบที่พัก เพื่อคงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ นอกจากนั้นแนวทางการอนุรักษ์ความสวยงามทางกายภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรทางธรรมชาติโดยรอบที่พัก แนวทางการพัฒนาเส้นทางเดินป่า ชมธรรมชาติ ส่องสัตว์ ในบริเวณโดยรอบหมู่บ้าน และแนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการทางท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่เน้นการอนุรักษ์และสัมผัสธรรมชาติโดยตรง เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว (Activity) โดยแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ แนวทางการพัฒนาที่พักและร้านอาหาร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว นอกจากนั้นควรมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมพิเศษเพื่อประชาสัมพันธ์ยกระดับกิจกรรมใน

แหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว และควรมีการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ด้านระบบนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาด้านการบริการ (Service) โดยแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ส่วนกลางเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้รับบริการ อีกทั้งควรมีแนวทางการปรับปรุงป้ายสื่อความหมาย และอุปกรณ์สื่อความหมายต่างๆ ในบริเวณหมู่บ้าน นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในด้านการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในเหตุการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุและผู้พิการในหมู่บ้าน และที่สำคัญคือแนวทางการสนับสนุนในการพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยวจากภาครัฐ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากรผู้ให้บริการ (Staff) โดยแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ แนวทางการพัฒนาเทคนิคในการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการทางการท่องเที่ยว และการสร้างทัศนคติที่ดีต่องานบริการให้กับบุคลากร นอกจากนี้ควรมีแนวทางการพัฒนาทักษะการบริการของบุคคลกรในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะในการช่วยเหลือและปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้รับบริการจากอุบัติเหตุในการดำเนินกิจกรรมนันทนาการ หรืออาการป่วยฉุกเฉินของผู้รับบริการ การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน และการพัฒนาทักษะการบริการทางการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการและบุคคลกรทางการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน นอกจากนี้ควรมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศสำหรับรับผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

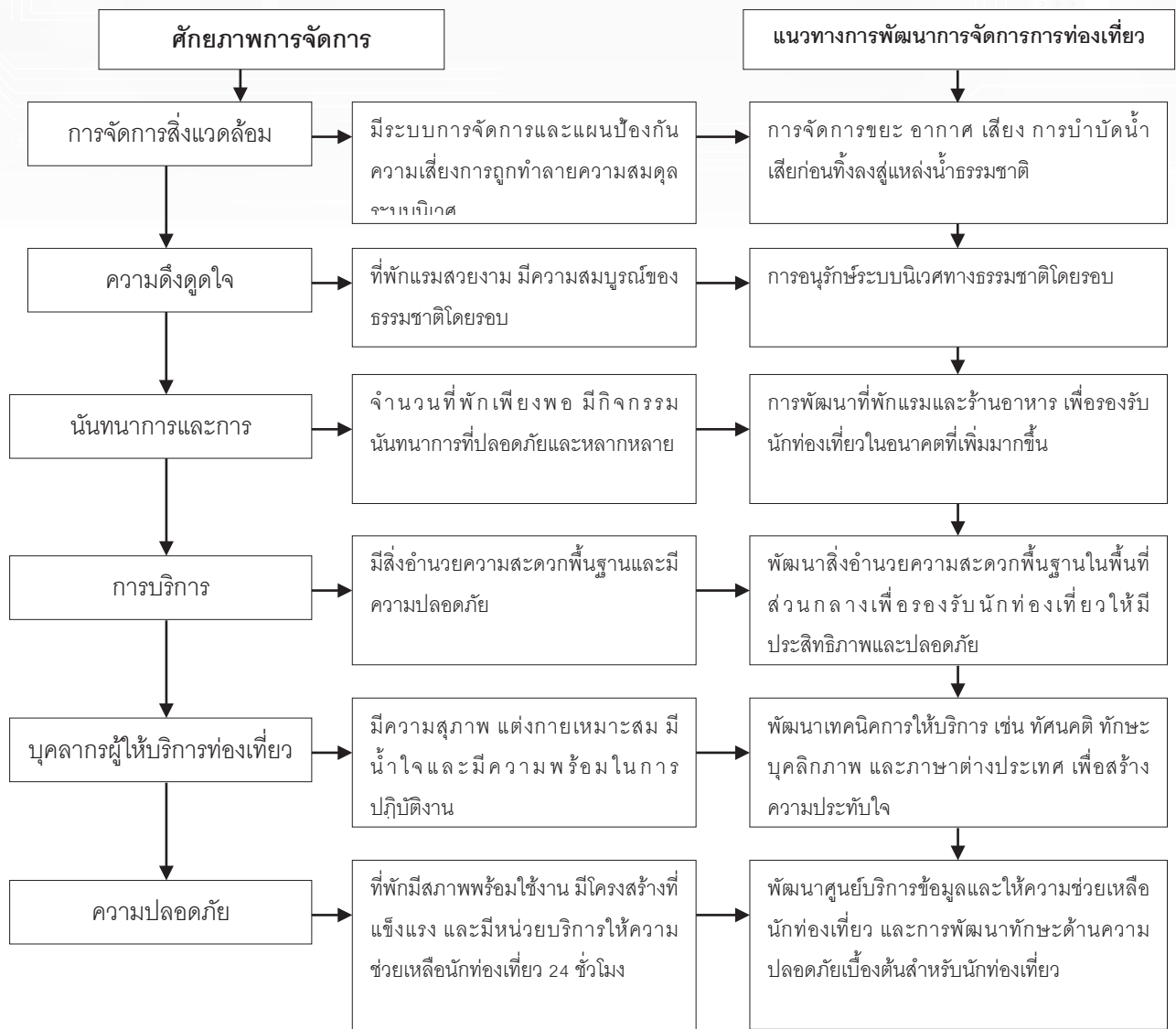
แนวทางการพัฒนาด้านความปลอดภัย (Safety) โดยแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ แนวทางการพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในหมู่บ้านนอกจากนั้นแล้วยังต้องมีแนวทางการพัฒนาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และการตรวจสอบความพร้อมใช้งานของที่พักรวม เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ พบว่า บ้านแม่แจ่มได้มีการตั้งกฎระเบียบชั่วคราวสำหรับเขตผ่อนปรนให้มีการท่องเที่ยว โดยมีการสร้างกฎระเบียบ ในการให้บริการที่พักแรม เพื่อเป็นการจัดการควบคุมผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ส่วนศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวนั้น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ให้ความเห็นว่า มีระบบการจัดการ และแผนป้องกันความเสี่ยงต่อการถูกทำลายของโครงสร้างความสมดุลระบบนิเวศจากมนุษย์ และการท่องเที่ยว และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการทางการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานให้บริการ รองลงมา ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ ความสมบูรณ์และสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณหมู่บ้านแม่แจ่ม และด้านการบริการ คือ โครงสร้างของที่พักรวมมีความปลอดภัย ส่วนด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว คือ ได้สนุกกับกิจกรรม

นันทนาการทางน้ำที่มีความหลากหลายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย คือ ที่พักแรมมีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและสัตว์ป่า และด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ มีการกำหนดโซนพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม และประเภทของกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ ส่วนแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้น แนวทางพัฒนาที่ให้ความสำคัญอันดับแรกคือ แนวทางการพัฒนาด้านการจัดการบริการทางการท่องเที่ยวของที่พักแรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รองลงมา แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากรผู้ให้บริการการท่องเที่ยวของที่พักแรม แนวทางการพัฒนาด้านการบริการ แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาด้านความปลอดภัย และแนวทางการพัฒนาด้านความพึงพอใจของทรัพยากรทางธรรมชาติโดยรอบที่พักแรม ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถสรุปและนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้าน แม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า

บริบทและศักยภาพบริการทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านแม่แจ่ม จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ของโครงสร้างทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติโดยรอบเนื่องจากหมู่บ้านแม่แจ่ม มีที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตของอุทยานแห่งชาติศรีลานนา จังหวัดลำปาง ส่งผลให้ทรัพยากรทางธรรมชาติโดยรอบมีความสมบูรณ์ค่อนข้างสูง การให้บริการที่พักรวมเกี่ยวกับรูปแบบที่พักแรมยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนากิจกรรมนันทนาการทางการท่องเที่ยวเพิ่มกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ยังมีข้อจำกัดค่อนข้างมากเนื่องด้วยหมู่บ้านแม่แจ่ม ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ ส่งผลให้การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแบบโครงสร้างถาวรยังคงเป็นไปได้ยาก ทั้งทางด้านสิ่งปลูกสร้างและงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กรมการท่องเที่ยว (2557) กล่าวว่า มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือคุณค่าของแหล่งธรรมชาติและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการ โดยแต่ละองค์ประกอบจะมีหลักเกณฑ์และดัชนีชี้วัดในการพิจารณาความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพและความมีคุณภาพเพื่อใช้ประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้นด้วย

ความพึงพอใจที่มีต่อการบริการทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านแม่แจ่ม มีการกำหนดโซนพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม และประเภทของกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ และมีระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2556) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและพลังงานที่มีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของผู้มาใช้บริการ ซึ่งควรปฏิบัติกัน การจัดการพลังงานใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าประหยัดพลังงาน มีการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อลดการใช้ไฟฟ้า จัดให้มีพื้นที่ว่าง หรือเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี การจัดการขยะ การจัดการอากาศและเสียง การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น วิสาชา ภูจินดา และ ญัฐธิดา พัฒนเจริญ (2564) กล่าวว่า ในด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการรักษาความสะอาดในชุมชน คงความเป็นแบบดั้งเดิมของชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้คงอยู่และสัมผัสได้ คนในชุมชนหรือแม่ค้าต้องมีการคัดแยกขยะหรือรณรงค์ให้ใช้ใบตองเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม และรณรงค์การปลูกต้นไม้เพื่อส่งต่อความยั่งยืนในชุมชน

ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว หมู่บ้านแม่แจ่ม มีความสมบูรณ์และสวยงาม ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดี อากาศสดชื่น ของธรรมชาติโดยรอบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ดวงกมล บุญทวีทรัพย์ (2555) กล่าวว่า ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นปัจจัยที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยด้านที่พักแรม ส่วนแนวทางการพัฒนาด้านความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศทางธรรมชาติโดยรอบที่พักแรม เพื่อคงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ควรนำเนินการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้ให้ความเห็นว่าได้สนุกกับกิจกรรมนันทนาการที่มีความหลากหลายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วิภาวี พลรัตน์ (2551) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มทดลองด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ โดยใช้การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนันทนาการทางการท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไป แทรกซึมความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าไปในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านการบริการ นักท่องเที่ยว เห็นว่าโครงสร้างของที่พักมีความปลอดภัยและมีกลิ่นกลิ่นกับธรรมชาติ โดยรอบบริเวณที่พักมีป้ายสื่อความหมายตามจุดต่างๆ ของที่พักมีป้ายเตือนภัยและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วิเชียร เจริญตระกูลโรจน์, อนุชา แพ่งเกษร และอัญญา บุญปาลิต (2560) กล่าวว่า การออกแบบโดยใช้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เรียบง่าย กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิมและเน้นวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อสะดวกในการซ่อมบำรุง การใช้อุปกรณ์ประหยัดไฟ และติดตั้งอุปกรณ์เปิดปิดไฟอัตโนมัติในพื้นที่และระยะเวลาที่เหมาะสมจะช่วยลดการใช้พลังงานได้อีกทางหนึ่ง ส่วนแนวทางการพัฒนาด้านการบริการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ส่วนกลางเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้รับบริการ

ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ นักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่า บุคลากรดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น เต็มใจให้บริการ บุคลากรมีความพร้อมในการปฏิบัติงานบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ รุจิรา พลแพงขวา, สจ๊ กุลธวัชวงศ์ และเจริญชัย พรไพโร (2561) กล่าวว่า บุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงด้านการประกอบธุรกิจ ดังนั้น ทำให้ผู้ประกอบการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ได้ปรับกลยุทธ์ในการประกอบธุรกิจ ให้รองรับการแข่งขันที่สูงขึ้นในปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากรผู้บริการการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคนิคในการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการทางการท่องเที่ยว ส่วนแนวทางการพัฒนาด้านบุคลากรผู้บริการการท่องเที่ยวของที่พักมีความสำคัญกับการพัฒนาเทคนิคในการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการทางการท่องเที่ยว

ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าที่พักมีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและสัตว์ป่า มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยในบริเวณจุดเสี่ยงต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว มีหน่วยพยาบาลจัดเตรียมไว้สำหรับเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย ชำนินา (2563) กล่าวว่า การจัดทำคู่มือด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว จะช่วยลดอุบัติเหตุ เพิ่มความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งในคู่มือจะประกอบด้วยหลักสูตรการฝึกอบรม ตารางการฝึกอบรม วิธีการทดสอบทักษะอาสาสมัครช่วยเหลือ เป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนาด้านความปลอดภัย ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เนื่องจากศูนย์บริการข้อมูลและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเป็นด่านแรกที่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนที่เดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนควรจะได้รับความช่วยเหลือและให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดลำปางที่มีการให้บริการที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยว สามารถนำผลการศึกษาวินิจฉัยมากำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในจังหวัดลำปาง
2. หน่วยงานภาคเอกชน สามารถนำผลการศึกษาวินิจฉัยมากำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป
3. นักวิชาการหรือนักวิจัยสามารถนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปเป็นองค์ความรู้ในการศึกษารูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่แจ่ม ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวนำมาพัฒนาการบริการท่องเที่ยวควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษผลกระทบเชิงลบต่อโครงสร้างความสมดุลในระบบนิเวศบริเวณโดยรอบที่พักแรมในหมู่บ้านแม่แจ่ม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและส่งผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศและชุมชนโดยรอบน้อยที่สุด

รายการอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (12 ตุลาคม 2563). *โรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Hotel)*. สืบค้นจาก <http://thaigreenhotel.com>.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2561) *มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (12 ตุลาคม 2563). *สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2559 (Tourism Statistics 2016)*. สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=435.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (12 ตุลาคม 2563). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ*. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/download/ImplementationOfThePolicy/NotificationOfTheNationalTourismPolicy.pdf>
- ดวงกมล บุญทวีทรัพย์. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- เทเวศ อร่ามเรือง. (2551). *การนำนโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติของเทศบาลเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นงลักษณ์ นามลทา. (2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรีสอร์ทเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสตอร์.
- บุญทวรรณ วิงวอน และคณะ. (2565). การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*. 15(1), 99-115.
- พจนา สอนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- ภาวิณี หาญณรงค์. (2557). *การศึกษาคุณภาพโฮมสเตย์กระซังแพ เพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาโฮมสเตย์กระซังแพ ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- รุจิรา พลแพงขัว, สจ๊วต กุลธวัชวงศ์. (2561). การพัฒนานุเคราะห์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดอุดรธานี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. 8(1), 10-17.
- วรรณจันทร์ สิงห์จาวลา และคณะ. (2556). *โครงการแนวทางการพัฒนามาตรฐานที่พักแรมในประเทศไทย*. สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.).
- วิภาวี พลรัตน์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ:กรณีศึกษา ย้อนรอยเส้นทาง ประวัติศาสตร์อดีตราชธานีกรุงธนบุรี*. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บัณฑิตวิทยาลัย.
- วิเชียร เจนตระกูลโรจน์, อนุชา แผงเกษตร, อภิรัฐมา บุญปาลิต. (2560). แนวทางการออกแบบรีสอร์ทที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 10(3), 2641-2652.
- วิสาชา ภูจินดา และ ณัฐธิดา พัฒนเจริญ. (2564). การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสะนอ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 13(2), 301-319.
- สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2561). *กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. (2564). ข้อมูลชุมชน อ.เมืองปาน. สืบค้นจาก <https://district.cdd.go.th/muangpan/>.
- สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง. (12 ตุลาคม 2563). *สถิติของประชากรจังหวัดลำปาง*. สืบค้นจาก http://lampang.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=363:-2562&catid=105:2012-01-09-07-07-49&Itemid=658.
- เอกชัย ชำนินา. (2563). การจัดการความปลอดภัยการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 7(8), 175-189

References

Community-Based Tourism Office (2018). *Sustainable Community Tourism Development Process*. Bangkok : Bureau of Community-Based Tourism.

- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests, *Psychometrika*. 16(3), 297-334.
- Department of Tourism. (2014). *Quality Standard Assessment Manual for Agricultural Tourism*. Bangkok : Veterans Welfare Organization under Royal Patronage. (in Thai).
- Department of Environmental Quality Promotion. (October 12, 2020). *Environmentally friendly hotels (Green Hotel)*. Retrieved from <http://thaigreenhotel.com>. (in Thai).
- Duangkamon Boonthaweasap (2012). *Factors Affecting Satisfaction of Thai Tourists Traveling to Phu Toei National Park*. Suphan Buri Province (thesis). Chulalongkorn University. (in Thai).
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. (2nd ed). Sydney: Hodder Education.
- Ekachai Chamnina. (2020). Tourism Safety Management in Phuket. *Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. 7(8), 175-189. (in Thai).
- Lampang Provincial Statistical Office. (October 12, 2020). *Statistics of the population of Lampang Province*. Retrieved from http://lampang.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=363:--2562&catid=105:2012-01-09-07-07-49&Itemid=658. (in Thai).
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Mueang Pan District Community Development Office, Lampang Province. (March 21, 2021). *Community Information, Mueang Pan District*. Retrieved from <https://district.cdd.go.th/muangpan/>. (in Thai).
- Ministry of Tourism and Sports. (October 12, 2020). *Tourism Statistics 2016 (Tourism Statistics 2016)*. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=435. (in Thai).
- National Tourism Policy Board. (October 12, 2020). *National Tourism Development Plan*. Retrieved from <https://www.mots.go.th/download/ImplementationOfThePolicy/NotificationOfTheNationalTourismPolicy.pdf>. (in Thai).
- Nonglak Namaltha. (2013). *Factors influencing Bangkok's tourists in making decision to use resort services*. nature conservation in Hua Hin District Prachuap Khiri Khan Province (Master of Business Administration Thesis). Stamford International University. (in Thai).
- Pavinee Hannarong. (2014). *A Study of the Quality of Krachang Phae Homestay for tourism A case study of Krachang Phae Homestay, Phe Subdistrict, Mueang District, Rayong Province*. (Master of Arts thesis). Dhurakij Pundit University. (in Thai).
- Potchana Suansri. (2003). *Handbook of community-based tourism management*. Bangkok : Tourism for life and nature project. (in Thai).
- Ruchira Pholpangkha, Sachi Kultawatwong. (2018). Personnel development in tourism and service industries in Udon Thani Province. to increase competitiveness. *Journal of Asian Graduate School*. 8(1), 10-17. (in Thai).
- Thewet Aramruang. (2008). *Implementation of Natural Resources and Environmental Conservation Policy of Khemarath Municipality Ubon Ratchathani Province*.

- (Master of Public Administration Thesis). Branch of local administration. Khon Kaen University.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rdEd).New York.Harper and Row Publications.
- Tourism Authority of the country. (October 12, 2020). Type of tourism. Retrieved from http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/files/Tourism.pdf. (in Thai).
- Visakha Pujinda and Natthida Pattanacharoen. (2021). Environmentally friendly tourism, a case study: Ban Sanam Community, Ban Rai Subdistrict, Ban Rai District, Uthai Thani Province. *research and development journal Suan Sunandha Rajabhat University*. 13(2), 301-319.
- Wannachan Singjawala et al. (2013). *The Project of Guidelines for the Development of Accommodation Standards in Thailand*. Office of Research Promotion in Higher Education and Development Project Administration National Research University Office of the Higher Education Commission (OHEC). (in Thai).
- Wipawee Ponrat. (2008). *The development of aquatic ecotourism models: a case study*. retrace the path History of the former capital of Thonburi. (Master of Science Thesis). Srinakharinwirot University graduate school.
- Wichien Jentrakulroj, Anucha Pangkasorn and Atthama Boonpalit (2017). Guidelines for eco-friendly resort design. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 10(3), 2641-2652. (in Thai).